

“Kad ti život nešto ponudi,
zgrabi to objema rukama i nakloni se.”
To sam već znao, ali ovom sam knjigom
to i lično iskusio.

Majke i njihovi koferi

U posljednje vrijeme majka je plakala kad smo razgovarali telefonom, govorila mi da me želi još jednom vidjeti prije nego što umre. Nakon što sam pobjegao iz domovine, nikada se više nisam vratio. To je bilo nemoguće.

Majka i otac su prije petnaest godina bili u posjeti kod mene u Amsterdamu. Njihov put me toliko inspirisao da sam o tome napisao nekoliko priča, a i svoj prvi roman, *Putovanje praznih flaša*.

Željela je opet doći, ali ja sam smatrao da je to neodgovorno, a moj strah nije bio neutemeljen. U međuvremenu je ostarjela i oslabila, i plašio sam se da joj se ne desi što i majci mog starog druga Nasera. On je prije dvije godine pozvao u posjetu svoju staru majku. Za nju je to bio naporan put jer se od svog rodnog mjesta morala voziti šest sati automobilom do Teherana, potom dugo čekati na aerodromu, a onda šest sati letjeti do Holandije. Nakon toga je u dugom redu na Schipolu¹ morala proći obezbjeđenje i carinu te sačekati kofer. I sve to drhteći od napetosti što će posljednji put vidjeti sina, snahu i njihovu djecu.

Gotovo sve ostarjele majke imigranata podlegle su uslijed tih dugih putovanja i ogromne napetosti.

Naser je dočekaio majku sa šarenim nizozemskim tulipanima i poveo je kući. Tek u devet uvečer stigli su kući. Jdna žena je na putu provela više od dvadeset četiri sata. Večerali su u atmosferi

¹ aerodrom u Amsterdamu (prim. prev.)

sreće i radosti. Stara majka je otvorila svoj kofer i podijelila im poklone.

Priča o koferima zapravo je klasična priča poznata svim imigrantskim porodicama: majke su uvijek one koje nakon dugog putovanja stižu iscrpljene s koferima punim poklona. Koferi su izvor zabrinutosti, za majke bi bilo izuzetno bolno ako bi ih izgubile na putu. Kako bi se onda praznih ruku pojavile pred djecom i unucima?

Stara majka mog druga je dokasno u noć sjedila i pričala o porodici, smrti supruga, komšijama i supruzi starog trgovca. Već je bio jedan sat iza ponoći kad ju je Naser poveo uskim stepenicama na sprat. U gostinjskoj sobi je upalio stolnu lampu, stavio čašu na noćni ormarić, pokrio majku i rekao joj gdje se nalazi toalet. Nakon toga je sklonio njen kofer, pogasio svjetla i otišao u svoju i ženinu spavaću sobu.

Ujutro se probudio nešto ranije nego obično, tiho je sišao u prizemlje, pristavio čaj za majku i sjeo da prelista novine dok se ona ne probudi. Neprestano je osluškivao, ali sa sprata nije ništa čuo. Možda majka spava duže zbog vremenske razlike? Naposljetku je otišao gore i ispred vrata ju je tiho pozvao: "Majko, sunce je već visoko na nebu. Jesi li budna?"

Ali ne, njegova majka nije odgovorila. Još jednom je pokucao na vrata: "Majko, odavno sam skuhao čaj, više ne valja, znaš."

Opet nije bilo odgovora. Obuzeo ga je strah. Polako je otvorio vrata. Njegova majka mirno je ležala na krevetu i nikada se više nije htjela probuditi.

Moj stari drug je iskusan čovjek, znao je da je majka otišla zauvijek i da sad ne smije paničariti. Pribrao se, sjeo na krevet kraj nje i tiho plakao. Potom je pozvao suprugu, koja je upravo krenula na posao. Nakon toga je nazvao porodičnog ljekara i sve mu ispričao. Ljekar je došao i potvrdio smrt njegove majke.

Da se to desilo u zavičaju, Naser bi odmah obavijestio porodicu i komšije. Bližnji bi odmah došli, a sve ostalo bi se odvijalo samo

od sebe – sve po starim običajima. Komšije bi tijelo u kovčegu odnijeli do džamije, a poslije bi cijela četvrt došla na groblje.

Ali nizozemski ljekar je odmah pozvao policiju, a oni su kontaktirali carinu i vatrogasce. Tijelo je moralo na obdukciju.

Još uvijek tužan, moj stari drug sjedio je kraj majčinog mrtvog tijela kada je u ulicu ušla ogromna crvena vatrogasna dizalica. Dva vatrogasca u uniformi, s rukavicama i maskama na licu, pojavila su se u zraku, s vanjske strane prozora gostinjske sobe. Rukama su Naseru dali znak da širom otvori prozor. On nije imao pojma o čemu se radi, pa viknu: “Zašto?”

Morao se skloniti ustranu, majčino tijelo su iznijeli kroz prozor, da bi tri sedmice ostalo u ladici zamrzivača prije nego što je Naseru uspjelo da ga u sanduku vrati kući.

Takvo nešto nisam želio svojoj staroj majci. Dakle, smislio sam nešto drugo kako ne bi morala poći na dugi put za Nizozemsku.

2

Posrijedi je bilo nešto drugo

Od mlađe sestre čuo sam da majka neočekivano brzo postaje demencijna i da najednom više nije u stanju da se sama vrati kući: “Moraš je brzo vidjeti, inače te više neće prepoznati.”

Pomislilo sam da je najbolje da se s majkom sretnem u nekoj od Iranu susjednih zemalja za koje nije potrebna viza. Mislio sam na Tursku, Tadžikistan, Armeniju, Gruziju, ali moja supruga je iznenada rekla: “Hajde da odemo u Dubai. To je za tvoju majku četrdeset minuta letenja. Osim toga, tamo imam rođaka i njegovu porodicu. Imajući u vidu stanje tvoje majke, dobro je što tamo imamo prijatelje i rođaka.”

Ali ja nisam želio ići u Dubai, nije mi se dopadao taj grad. Smatrao sam ga vještačkom zajednicom s lažnom kulturom, pješčanikom bez historije, mjestom bez sopstvenog jezika, književnosti, muzike ili teatra. Taj grad me uvijek podsjećao na vještačke biljke i plastično cvijeće. Dvaput sam bio tamo upravo zato što je tamo živio taj suprugin rođak, kojeg sam poznao još sa studija u domovini. Sada je u Dubaiju radio kao posrednik za nekretnine.

“Ma daj, hajde dođi da se sastanemo sada kad ne možeš u Iran”, govorio mi je kad god bi me nazvao. “Ostavi te knjige, samo sjediš i pišeš, odmori se, druži se, ostarjet ćemo, a onda više nećemo imati volje ni za šta.”

Prilikom prve posjete ništa mi se nije dopalo, osim ono malo sunca. Vidio sam puno preduzeća, zgrada, ogromnih automobila, neizmjereno velikih supermarketa, Engleze, Nijemce, imigrante, šeiike, McDonald's restorane, Gucci torbe, skupe kaiševe i parfeme, Starbucks, džamije, velike Rolls-Royceve, brokere, radnike, Tajlandanke zaposlene kao dadilje, ruske kurve, iranske i iračke milionere te bogate Saudijce koji u slobodi te zemlje uživaju u svojim parama.

Drugi put se opet radilo o posjeti tom rođaku. Bilo je to u vrijeme svjetske ekonomske krize. I Dubai je tada zapao u neprilike. Berza je u toj zemlji toliko pala da se činilo kako se više nikada neće oporaviti. Zaustavljene su sve ekonomske aktivnosti u zemlji, nisu građeni novi neboderi, a prestižni nacionalni projekt metroa odgođen je i nije mogao biti završen na vrijeme. Zbog krize koja je pogodila stambeno tržište bankrotiralo je na stotine projekatana, a hiljade Iranaca, Iračana, Pakistanaca i Saudijaca koji su na papiru kupili apartmane nisu dobili nazad svoj novac. Mali preduzetnici iz susjednih zemalja koji su uložili u Dubai ostavili su svoje skupe automobile na aerodromskim parkiralištima i pobjegli iz zemlje kako bi izbjegli plaćanje dugova.

S milijardama posuđenog novca od Abu Dabija, Dubajju je uspelo ponovo pokrenuti ekonomiju. Emir Dubajja je čak izmislilo novo ministarstvo u vladi i imenovao ministra za sreću, koji je dobio zadatak da od Dubajja napravi sretan i opuštajući grad za turiste.

Pod tim okolnostima dogovorio sam kratko putovanje u Dubai kako bih se susreo s majkom prije nego što bude kasno i kada me više ne bude mogla prepoznati. Vidjet ćemo jesam li bio u pravu da to zapravo nije pogodno mjesto za tako važan susret.

Tako sam po treći put putovao u ovaj emirat.

Odluku da odem u Dubai olakšalo je to što su u Teheranu postojale putničke agencije koje su za vas organizovale cijelo putovanje. Čak su imale i posebnu uslugu za starije roditelje koji su se željeli

u Dubaiju sastati sa svojom djecom. Platite, i oni sve dogovore. Prevezu roditelje od kuće do aerodroma, nose im kofere, smjeste ih u posebne autobuse i otprate ih do njihovih mjesta u avionu. Kad slete na aerodrom u Dubaiju, osoblje te iste putničke agencije prihvati putnike i izvede ih vani, gdje ih čeka udoban minibus. Pomognu roditeljima da uđu u prevozno sredstvo i odvedu ih do hotela u kojem im je rezervisan boravak.

To je bilo idealno, sve moje brige su nestale.

Još jedna usluga koju je putnička agencija nudila bio je kompletan paket osiguranja. Stariji klijenti bili su osigurani za sve vrste bolesti i nezgoda. Ako bi klijent umro, on ili ona bili bi transportirani na željeno groblje u skladu s nacionalnom tradicijom; svi troškovi bili su uključeni.

Ne bih mogao poželjeti ništa bolje.

Moja supruga je sve dogovorila preko rođaka. Putnička agencija Perzija-Dubai trebala se pobrinuti da moja majka dođe u Dubai.

Odjednom sam pomislio na mlađu sestru. Poželio sam da i ona dođe.